

Zpráva
o plnění Národního akčního plánu k transformaci
a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009-2011

I. Úvod

Usnesením č. 883 ze dne 13. července 2009 vláda České republiky schválila Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 - 2011 (dále jen „akční plán“). Tímto usnesením bylo ministrowi práce a sociálních věcí uloženo, aby do 31. prosince 2011 koordinoval plnění aktivit obsažených v akčním plánu a předložil zprávu o plnění akčního plánu včetně jeho aktualizace na období 2012 – 2013. Ministrům školství, mládeže a tělovýchovy, zdravotnictví, spravedlnosti, vnitra, pro místní rozvoj, práce a sociálních věcí bylo současně uloženo realizovat v rámci své působnosti aktivity obsažené v akčním plánu ve stanovených termínech a podílet se na činnosti Mezirezortní koordinační skupiny. Vláda doporučila hejtmanům, primátorovi hlavního města Prahy a starostům obcí s rozšířenou působností podílet se v rámci své věcné působnosti na realizaci aktivit obsažených v akčním plánu. Průběžná zpráva o plnění akčního plánu byla vládě předložena pro informaci dne 13. října 2010.

Předkládaná zpráva hodnotí a shrnuje, jakým způsobem byly úkoly akčního plánu plněny. Toto zhodnocení se současně stalo podkladem pro vytvoření navazujícího strategického materiálu pro systémovou změnu ochrany práv dětí a systému péče o ohrožené děti, kterým je Národní strategie ochrany práv dětí. Základní principy, dílčí cíle a východiska této strategie schválila vláda České republiky usnesením č. 816 ze dne 9. listopadu 2011.

II. Zvláštní část

Zvláštní část závěrečné zprávy podrobně popisuje způsob realizace aktivit akčního plánu, dosažené výsledky a výstupy. Míra plnění je charakterizována škálou: splněno, plněno nebo částečně plněno. U každé z aktivit je tučně vyznačen gestor odpovědný za plnění a společně s ním i další spolupracující resorty či organizace. V tabulce je uveden termín, do kterého měl být daný úkol splněn.

1. ANALÝZA SYSTÉMU PRÁCE S OHROŽENÝMI DĚTMI A RODINAMI

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
1.1.	Příprava zadání analýzy (vymezení kvalitativního a kvantitativního rozsahu analýzy)	MPSV , MŠMT , MZ , MV , MSp , KÚ , OÚRP , NNO , AKČR , SMO	X/2009	Splněno Výstupy, které jsou po splnění úkolů č. 1.1, 1.2, 1.3 k dispozici a ze kterých je možné čerpat pro další realizaci reformy systému péče o děti v České republice: <ul style="list-style-type: none">Zhodnocení a optimalizace řízení systému sociálně-právní ochrany (ohrožených) dětí a rodin ve vybraných regionech (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2010)Analýza řízení, legislativy a financování systému péče o ohrožené děti (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2010) Výstupy analýz byly použity pro metodickou činnost MPSV a na jejich základě byly formulovány i legislativní úpravy novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále „novela zákona č. 359/1999 Sb.“), která byla schválena usnesením vlády č. 919 ze dne 14. 12. 2011. Předpokládaná účinnost novely je od 1. 7. 2012.
1.2.	Zpracování analýzy	MPSV , MSMT , MZ , MV , MSp , KÚ , OÚRP , NNO , AKČR , SMO	XII/2010	
1.3.	Zhodnocení výsledků analýzy, návrh legislativních změn	MPSV , MŠMT , MZ , MV , MSp , SMO , KÚ , OÚRP , NNO	V/2011	

2. SÍŤ SLUŽEB PRO OHROŽENÉ DĚTI A RODINY

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
2.1.	Vymezení (typologie) služeb pro ohrožené děti a rodiny (přesah dosavadní definice sociálních služeb a aktivit sociálně-právní ochrany dětí, zdravotnických, pedagogických a dalších odborných aktivit, vymezení nových typů služeb, modifikace existujících služeb)	<u>MPSV, MZ, MŠMT, MV, KÚ, AKČR, NNO</u> <u>KÚ, MPSV, MZ, MŠMT, MV, AKČR, NNO</u>	XII/2009 I. etapa V/2010 II. etapa	<p>Splněno částečně</p> <p>Úkoly byly plněny zejména ve spolupráci s kraji, se kterými MPSV uzavřelo Dohodu o společném postupu při ověřování a implementaci Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti pro období 2009 – 2011. Jednalo se o kraje Olomoucký, Karlovarský, Zlínský, Pardubický, Královéhradecký (dále jen „pilotní kraje“).</p> <p>Za účelem vytvoření odpovídající sítě služeb pro ohrožené rodiny s dětmi bylo v materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“ (schválen usnesením vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010) uloženo MPSV, aby průběžně činilo opatření k maximálnímu využívání kapacity registrovaných poskytovatelů sociálních služeb (zejména poskytovatelů sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi, krizové pomoci a azylového bydlení) v rámci sociální práce s rodinami ohroženými ztrátou bydlení, s důrazem na zachování rodinných vazeb a zabránění rozdělení rodiny a realizovalo nástroje, které poskytovatelům sociálních služeb zajistí garanci pro financování základních činností jimi poskytovaných sociálních služeb na základě střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb krajů (zavedení systému síťování) v souladu s § 101a zákona o sociálních službách, ve znění účinném od 1. 1. 2014.</p> <p>Vzhledem k rezortní roztříštěnosti bylo v oblasti sítě služeb pro ohrožené děti a rodiny dosaženo jen dílčích výsledků. Síťování služeb je možné hodnotit na mezirezortní úrovni jako neúspěšné. MPSV proto připravilo Individuální projekt „Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny 2012 – 2014“ (dále jen „individuální projekt“), financovaný z programu OP LZZ, v jehož rámci budou od roku 2012 realizovány mj. aktivity pro modelaci služeb, síťování služeb, vznik nových typů služeb.</p>
2.2.	Zpracování metodiky síťování služeb pro ohrožené dítě a rodinu v rámci regionu a její pilotní odzkoušení (v rámci jednotlivých rezortů včetně metodiky transformace stávající sítě služeb)	<u>MPSV, MZ, MŠMT, MV, KÚ, AKČR, NNO</u>	X/2010	
2.3.	Síťování služeb pro ohrožené děti a rodiny ve všech regionech	<u>KÚ, MPSV, MZ, MŠMT, MV, AKČR, NNO</u>	V/2011	

2.4.	Zapojení pracovníků podílejících se na práci s ohroženými dětmi a rodinami do programů na podporu zdravé rodiny (podíl na vytváření příznivého prorodinného prostředí v regionu)	<u>MPSV, KÚ, OÚRP, AKČR, SMO, NNO</u>	I/2010	<p>Splněno</p> <p>Programy na podporu rodin byly dále průběžně rozvíjeny a podporovány v rámci projektů financovaných z dotačního programu MPSV na podporu rodiny.</p>
2.5.	Nastavení závazného mechanismu týmové spolupráce při vytváření preventivních programů (metodika), včetně sjednocení terminologie, metodologie a dotačních programů	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, Úřad vlády, KÚ, OÚRP, SMO, NNO</u>	V/2010	<p>Plněno</p> <p>V předloženém návrhu novely zákona č. 359/1999 Sb. je mimo jiné obsaženo zakotvení mechanismu mezirezortní spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí s dalšími orgány a subjekty v rámci multidisciplinárních týmů a případových konferencí (zejména s orgány činnými v oblasti sociálního zabezpečení, Policií České republiky, obecní policií, soudy, státním zastupitelstvím, Probační a mediační službou České republiky, Agenturou pro sociální začleňování, se školami a školskými zařízeními, poskytovateli sociálních služeb, lékaři, zdravotnickými zařízeními aj.), a úprava institucionálního zajištění této spolupráce (nová úprava složení a činností komisí pro sociálně-právní ochranu dětí). Mechanismus týmové spolupráce je pilotně ověřován v rámci realizace Systému včasné intervence.</p>
2.6.	<p>I. etapa: Vytvoření a pilotní ověření diagnostiky zaměřené na identifikaci ohrožení v rámci jednotlivých resortů (určení identifikátorů ohrožení dítěte a rodiny)</p> <p>II. etapa: Zpracování a pilotní ověření jednotné metodiky k vyhodnocení situace dítěte s důrazem na preventivní proces včasné identifikace</p>	<p><u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO</u></p> <p><u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO</u></p>	<p>V/2010</p> <p>XII/2010</p>	<p>Plněno</p> <p>V předloženém návrhu novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, je pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (resp. obecní úřady obcí s rozšířenou působností) stanovena mj. povinnost pravidelně vypracovat individuální plán ochrany dítěte, který vymezuje příčiny ohrožení dítěte, stanoví opatření k zajištění ochrany dítěte, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkcí rodiny a stanoví časový plán pro provádění těchto opatření, a to ve spolupráci s rodiči nebo jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dítětem a odborníky, kteří se podílejí na řešení problému dítěte a jeho rodiny.</p>

	potřeb dítěte a rodiny			<p>V prováděcí vyhlášce budou podrobně rozebrány oblasti, na které se vyhodnocování dítěte a rodiny zaměřuje a rovněž je zde podrobně vymezen obsah individuálního plánu ochrany dítěte.</p> <p>MPSV současně připravuje minimální vyhodnocovací rámec pro identifikaci ohrožení dítěte a rodiny, který bude základním vyhodnocovacím nástrojem pro práci orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Vyhodnocovací rámec bude dokončen do konce roku 2011. V první polovině roku 2012 bude probíhat pilotní ověřování na vybraných orgánech sociálně-právní ochrany dětí. Součástí individuálního projektu je vzdělávání pracovníků a pracovníc orgánů sociálně-právní ochrany ve vyhodnocování.</p>
2.7.	Vytvoření systému vzájemného vyrozumění a registru ohrožených dětí, případně analýza stávajících systémů, rozvoj stávajících systémů	<u>MV, MPSV, MŠMT, MZ, MSp, KÚ, OÚRP</u>	XII/2010	<p>Plněno</p> <p>Systém vzájemného vyrozumění (systém včasné intervence - SVI) a registru ohrožených dětí se připravuje od roku 1999. Aktualizovaná verze informačního systému byla nasazena do zkušebního provozu počátkem roku 2009. SVI je v současné době spuštěn ve 38 městech České republiky, je realizován v několika krajských městech a na území několika bývalých okresů. Do projektu bylo z veřejných prostředků vloženo cca 50 mil. Kč, z toho ze státního rozpočtu 36 mil. Kč.</p> <p>Na rok 2012 - 2015 je plánovaná příprava a možné zahájení realizace Národního nasazení SVI v celé České republice (schváleno usnesením vlády České republiky č.191 ze 17. března 2011).</p> <p>Ministerstvo práce a sociálních věcí prověřilo možnosti financování tohoto projektu z evropských strukturálních fondů. Proběhly rovněž konzultace mezi rezorty na úrovni ředitelů odborů. V současné době je jeví jako reálná možnost úhrady části nákladů z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Jde však o aktivity neinvestičního charakteru, jako je například vzdělávání pracovníků v užívání nového systému. Prozatím se však nepodařilo nalézt zdroj pro financování investičních aktivit.</p> <p>Ministerstvo práce a sociálních věcí má zájem o celoplošné nasazení informačního systému ochrany práv dětí, umožňujícího sdílení informací o ohrožených dětech mezi orgány sociálně-právní ochrany, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, Policií ČR, městskými</p>

				<p>policiemi, Probační a mediační službou, Státním zastupitelstvím a dalšími relevantními subjekty. Jednou z možností je řešit tento úkol v průběhu roku 2012 v souvislosti s rozvojem Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí. Toto řešení by umožnilo sdílet informace z jednotné datové základny a zohlednit změny v systému, které přinese novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.</p>
2.8.	<p>Zpracování a pilotní ověření jednotné metodiky práce s ohroženou rodinou (všechny typy ohrožení), v návaznosti na síť služeb pro ohrožené děti a rodiny</p>	<p><u>MPSV</u>, MŠMT, MZ, MV, MSp, KÚ, NNO</p>	XII/2010	<p>Splněno částečně</p> <p>Finalizace úkolu se bude odvíjet od zpracovaného minimálního vyhodnocovacího rámce pro identifikaci ohrožení dítěte a rodiny – viz úkol č. 2.6.</p>

2.9.	Zpracování a pilotní ověření jednotné metodiky přípravy dítěte a rodiny na umístění dítěte mimo rodinu	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO</u>	V/2010	<p>Plněno</p> <p>Komplexní řešení náhradní rodinné péče (příprava dítěte na přechod do jiné péče z původní rodiny, příprava žadatelů o náhradní rodinnou péči, evidence dětí a žadatelů, práce s biologickou rodinou, podpora pěstounů a osvojitelů, hostitelská péče atd.) je předmětem předložené novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a prováděcí vyhlášky. Implementace nové právní úpravy (včetně vzniku metodik) bude zajištěna v rámci individuálního projektu.</p> <p>Navrhovaná prováděcí vyhláška k zákonu č. 359/1999 Sb. v souvislosti s novelou tohoto zákona jasně vymezuje obsah a rozsah odborné přípravy fyzických osob vhodných stát se osvojitelem nebo pěstounem k přijetí dítěte do rodiny. Přípravovanou novelou zákona č. 359/1999 Sb. je stanoveno, že žadatelé o zařazení do evidence pro zprostředkování pěstounské péče či osvojení musejí absolvovat min. 48 hodin příprav, žadatelé o zařazení do evidence osob vhodných pro výkon pěstounské péče na přechodnou dobu pak min. 72 hodin. U žadatelů, kteří již přípravu jednou absolvovali, může krajský úřad přípravu zkrátit.</p> <p>Pěstounům a dalším osobám, které mají dítě v náhradní péči (vyjma osvojitelů), vznikne v souvislosti s přijetím novely zákona č. 359/1999 Sb. a uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče (či na základě vydání správního rozhodnutí o právech a povinnostech pěstounů) povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě. Podrobnosti bude stanovovat prováděcí právní předpis, a to zejména okruhy, na které by mělo být následné vzdělávání zaměřeno, a kritéria pro určení subjektů, které mohou toto vzdělávání poskytovat.</p> <p>Novela zákona č. 359/1999 Sb. obsahuje pro pěstouny a další osoby pečující o dítě, v rámci uzavření dohody o výkonu pěstounské péče (či vydání správního rozhodnutí o právech a povinnostech) v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.</p>
2.10.	Zpracování a pilotní ověření metodiky k podpoře dětí a rodin při návratu dítěte z náhradní péče a při osamostatňování ohrožených dětí, včetně podpory sociálního bydlení	<u>MPSV, MŠMT, MV, MZ, KÚ, AKČR, SMO, NNO</u>	XII/2010	
2.11.	Implementace metodiky do všech regionálních systémů péče o ohrožené děti a rodiny	<u>MPSV, MŠMT, MV, MZ, KÚ, OÚRP, AKČR, SMO, NNO</u>	V/2011	
2.12.	Sjednocení obsahu příprav náhradních rodičů, nastavení mechanismu kontroly kvality příprav, zpracování a pilotní ověření metodiky příprav dětí na přechod do NRP	<u>MPSV, KÚ, NNO</u>	XII/2010	
2.13.	Vytvoření systému celoživotního vzdělávání náhradních rodičů (propojení se systémem příprav a poradenských služeb, reflexe potřeb náhradních rodin, zvyšování jejich kompetencí)	<u>MPSV, KÚ, NNO</u>	V/2011	
2.14.	Zpracování návrhu změn stávajícího/vytvoření nového systému evidence dětí a žadatelů pro NRP	<u>MPSV</u>	XII/2010	
2.15.	Zpracování a pilotní ověření metodiky zprostředkování NRP ve vztahu k cizině (kritéria umístování dětí do NRP v cizině, podmínky prvotního kontaktu dětí s náhradními rodiči, vytvoření metodiky	<u>UMPOD, MPSV, MZ, MSMT, MV, MZv, MSp</u>	XII/2010	

	zaměřené na zprostředkování českým žadatelům o osvojení dítěte ze zahraničí, doprovázení rodin, postadopční servis, atp.) včetně specifik jednotlivých států			
2.16.	Metodická úprava a její pilotní ověření zajištění kontaktu dítěte s biologickou rodinou (týmové posouzení situace dítěte a rodiny, vymezení formy kontaktu) včetně podpory dítěte a rodiny v průběhu kontaktů, podmínek kontaktů, atp.	<u>MPSV</u> , NNO, MŠMT, MZ	V/2010	

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
2.17.	Zpracování a pilotní ověření metodiky práce s ohroženým dítětem v institucionální péči	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO</u>	XII/2010	<p>Splněno částečně</p> <p>V případě dětí umístěných v institucionální péči bude na základě novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, vypracováván obecním úřadem obce s rozšířenou působností individuální plán ochrany dítěte.</p> <p>V rámci přípravy finančního mechanismu EHP Norsko 2009 – 2014 bylo za MPSV navrženo jako jediné téma péče o ohrožené děti a mladistvé, s tím, že primárním cílem tohoto opatření bude transformace pobytových zařízení. Dne 16. června 2011 podepsaly Česká republika, Norsko, Island a Lichtenštejnské knížectví Memoranda o porozumění pro implementaci Finančního mechanismu EHP, kde bylo pro tuto oblast indikativně vyčleněno 4 298 000 EUR. Realizace aktivit se předpokládá v letech 2012 – 2014. V rámci realizace opatření by mělo dojít ke zpracování 40 transformačních plánů institucí a jejich následné realizace (zejména v oblasti ústavní péče o děti do 3 let věku).</p> <p>Ministerstvo práce a sociálních věcí realizuje v rámci Integrovaného operačního programu individuální projekt Podpora transformace sociálních služeb, Další projekt MPSV hrazený z prostředků Evropského sociálního fondu (dále jen „ESF“) se zaměřuje na zajištění neinvestiční složky deinstitucionalizace a podporu pilotního ověření. Tento projekt se týká i dětí, které tvoří cca 10 % klientů domovů pro osoby se zdravotním postižením.</p>
2.18.	Zpracování a pilotní ověření metodiky kontaktu dítěte s rodinou, včetně metodiky zajištění hostitelské péče	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, MSp, NNO</u>	XII/2010	
2.19.	Pilotní transformace pobytových zařízení v multifunkční zařízení s ambulantní složkou a péčí rodinného typu	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO</u>	XII/2011	

3. KVALITA PRÁCE S OHROŽENÝMI DĚTMI A RODINAMI

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
3.1.	Zpracování standardů kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami (pilotní ověření, včetně možného návrhu legislativních změn)	MPSV, MŠMT, MZ, MV, MSp, NNO	XII/2010	Plněno Ke splnění tohoto úkolu směřovalo nelegislativní opatření obsažené v materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“ (schválen usnesením vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010), kterým bylo MPSV a dalších zúčastněným rezortům uloženo vytvořit kvalitní metodický rámec pro činnost pracovníků působících v oblasti práce s ohroženými dětmi a rodinami (standarty – zavedení, nastavení systému kontroly kvality atd., metodické mezirezortní materiály k multidisciplinární spolupráci a vzájemné informovanosti aj.) Standardy kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami jsou zakotveny v předložené novele zákona č. 359/1999 Sb. V rámci pracovní skupiny na MPSV vznikly standarty pro oblast sociálně-právní ochrany dětí pro pracovníky na obcích, krajích, MPSV a dále pro osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí v oblastech náhradní rodinné péče a pro činnost zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Standarty kvality sociálně-právní ochrany vznikají za úzké spolupráce Olomouckého kraje, kde jsou také pilotně ověřovány. Pracovní skupina navázala spolupráci s několika orgány sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností pro zjišťování možnosti využití a aplikaci standardů kvality sociálních služeb na standarty kvality práce s ohroženými dětmi a rodinami. Spolupráce je navázána i s NNO, které realizují konkrétní projekty v této věci a na vzniku standardů pro oblast sociálně-právní ochrany dětí se mají i nadále zájem podílet. Metodické materiály pro tuto oblast akčního plánu jsou průběžně tvořeny a budou ověřovány v rámci pilotních či vybraných krajů v následujícím období díky finančním prostředkům z individuálního projektu.
3.2.	Zpracování systému monitoringu a kontroly kvality (pilotní ověření, včetně možného návrhu legislativních změn)	MPSV, MŠMT, MZ, MV, MSp, NNO	XII/2011	
3.3.	Vymezení okruhu odborníků oprávněných vypracovat odborný posudek dítěte, zavedení mechanismu posilujícího objektivitu posudku,	MSp, MPSV, MŠMT, MZ, MF	XII/2010	Splněno MS zpracovalo novelu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, která byla dne 7. 12. 2011 doručena prezidentu republiky k podpisu. Na základě novely bude možné trestat znalce a

	<p>možnost odvolání k nezávislému odborníkovi, motivace zapojení a rozšíření počtu (oficiálně uznaných) znalců (finanční ohodnocení, atp.), vymezení rámce pravidel odborného posuzování (forma, obsah a výstupy posudku, požadavky a předpoklady na znalce)</p>		<p>tlumočnický v případě některých nedostatků v jejich činnosti, nově jsou koncipovány podmínky bezúhonnosti, mlčenlivosti znalců a tlumočnicků, pozastavení práva vykonávat činnost znalce nebo tlumočnicka, podmínky pro správní delikty znalců a tlumočnicků, udělování výstrah a pokut a další. Zákon o znalcích a tlumočnickách dále umožňuje v § 26 ministerstvu upravit podrobnosti výkonu znalecké a tlumočnické činnosti prováděcím právním předpisem. Na základě tohoto zákonného zmocnění bude vypracována vyhláška, která bude stanovovat seznam jednotlivých oborů a odvětví. Zároveň se předpokládá vymezení kvalifikačních kritérií pro to, aby určitá osoba mohla být jmenována znalcem (tlumočnickem) pro daný obor a odvětví. Bez splnění těchto kritérií nebude zapsán do seznamu znalců. Na vymezení oborů, odvětví a kvalifikačních kritérií ministerstvo v současné době pracuje. Pokud jde o otázky formy posudku, požadavků na znalce a financování, tyto otázky řeší jak platná právní úprava, tak věcný záměr zákona o zapsaných znalcích, který byl dne 16. 11. 2011 schválen vládou. Pokud jde o možnost odvolání proti posudku, toto není vzhledem k postavení znalce v řízeních před orgány veřejné moci a vzhledem k úloze znaleckého posudku možné. Nevylučuje se však možnost zpracování tzv. revizního posudku.</p>
--	--	--	---

3.4.	Stanovení povinnosti využít případovou konferenci do standardů kvality, včetně vyvážení zátěže vzhledem k vlastní práci účastníků, metodické vymezení klíčových momentů	<u>MPSV, MŠMT, MV, MSp, MZ</u>	XII/2010	<p>Splněno částečně</p> <p>V rámci materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“, který byl schválen usnesením vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010, byl MPSV uložen úkol připravit do konce roku 2011 novelizaci zákona č. 359/1999 Sb., která bude kromě jiného zahrnovat zakotvení institutu případových konferencí jako jedné z metod práce orgánů sociálně-právní ochrany dětí, pověřených osob a poskytovatelů sociálních služeb při řešení situace ohrožené rodiny s dítětem, včetně realizace případových konferencí v průběhu soudního řízení o svěřeni dítěte do náhradní péče. Dále bylo uloženo, aby novelizace zákona č. 359/1999 Sb. obsahovala rovněž zakotvení mechanismu mezirezortní spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí s dalšími orgány a subjekty v rámci multidisciplinárních týmů i případových konferencí (zejména s orgány činnými v oblasti sociálního zabezpečení, Policií České republiky, obecní policií, soudy, státním zastupitelstvím, Probační a mediační službou České republiky, Agenturou pro sociální začleňování, se školami a školskými zařízeními, poskytovateli sociálních služeb, lékaři, zdravotnickými zařízeními aj.), a úpravu institucionálního zajištění této spolupráce (nová úprava složení a činností komisí pro sociálně-právní ochranu dětí).</p> <p>Návrh vyhlášky k zákonu č. 359/1999 Sb. obsahuje i jednotlivé standardy kvality výkonu sociálně-právní ochrany. Jedním z nich je rovněž standard, že „Orgán sociálně-právní ochrany má písemně stanoven postup pro využití případové konference v procesu vyhodnocování potřeb dítěte a v procesu práce s dítětem a rodinou. Postup průkazně uplatňuje v praxi.“</p> <p>V rámci materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebírání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“ (usnesení vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010) byl MPSV uložen úkol připravit do konce roku 2011 novelizaci zákona č. 359/1999 Sb., která bude kromě jiného zahrnovat zakotvení povinnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí postupovat podle individuálního plánu práce, který bude vytvořen sociálním pracovníkem v součinnosti s klientem a multidisciplinárním týmem subjektů a osob podléjících se na řešení případu s důrazem na přijetí opatření, která umožní setrvání dítěte v jeho přirozeném prostředí (péče rodičů nebo jiných blízkých osob), anebo která umožní co</p>
3.5.	Zpracování metodiky práce s individuálním plánem práce s dítětem (forma, obsah, názor dítěte, napojení na další plány práce s dítětem)	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, MSp, NNO</u>	XII/2010	
3.6.	Vytvoření funkčního a dostupného systému supervize (vzhledem k potřebám praxe)	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, NNO,</u>	XII/2010	

				<p>nejrychlejší návrat dítěte do rodiny. Podrobný obsah individuálního plánu je zakotven v návrhu prováděcí vyhlášky k zákonu č. 359/1999 Sb. (viz. bod 2.6.). S ohledem na stanovené úkoly došlo ke zpracování metodických materiálů k případovým konferencím a individuálnímu plánu práce s dítětem. A přípravě vzdělávacího cyklu pro orgány sociálně-právní ochrany dětí, včetně zajištění supervize. Připravená novela současně zakotvuje povinnost využívat případové konference, individuální plánování s rodinou a dítětem atd., standardy kvality práce pak zabezpečí koordinaci a kvalitu celého procesu průchodu dítěte systémem. Vzdělávání pracovníků působících v oblasti práce s ohroženými dětmi a rodinami je zakotveno v individuálním projektu.</p> <p>Jedním z nezbytných předpokladů pro zabezpečení systému supervize pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí je vyřešení otázky finančního zajištění supervize. Od roku 2010 je umožněno, aby obecní úřady obcí s rozšířenou působností využívaly pro potřeby supervize zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí prostředky účelové dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí, která je obcím s rozšířenou působností poskytována Ministerstvem financí z rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa. Možnost využití prostředků účelové dotace na úhradu nákladů supervize je stanovena v Metodice Ministerstva financí pro poskytování dotací ze státního rozpočtu obcím s rozšířenou působností a hl. m. Praze na výkon agendy sociálně-právní ochrany dětí, která je každoročně uveřejňována ve Zprávách Ministerstva financí ČR pro finanční orgány obcí a krajů.</p>
--	--	--	--	--

3.7.	<p>I. etapa: Vytvoření optimálního normativu počtu klientů připadajících na jednoho pracovníka – v podobě koeficientu umožňujícího optimalizaci počtu pracovníků ve vztahu k proměnám potřeb terénu</p> <p>II. etapa: optimalizace počtu pracovníků v rámci jednotných standardů (nastavení personálních požadavků,</p>	<p><u>MPSV</u>, MŠMT, MF, MV, MZ, KÚ, NNO</p> <p><u>MPSV</u>, MŠMT, <u>MF</u>, MV, MZ, KÚ, NNO</p>	<p>XII/2010</p> <p>XII/2011</p>	<p>Plněno</p> <p>Za účelem dosažení optimalizace počtu pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí bylo v materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebrání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“ (usnesení vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010) uloženo MPSV ve spolupráci s ostatními zúčastněnými rezorty provést následující opatření:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analýzu současného stavu v oblasti terénní činnosti OSPOD, ▪ doporučení „normativu“ počtu případů (počtu dětí/rodin v péči) připadajících na jednoho sociálního pracovníka, v souladu se specializací pracovníků OSPOD na jednotlivé agendy (kurátor pro děti a mládež, pracovníci
------	---	--	---------------------------------	---

	finanční zajištění, návrh legislativních změn)			v oblasti náhradní rodinné péče, specialisté na ochranu týraných a zneužívaných dětí apod.), zamezení kumulování agend,
3.8.	Stanovení optimálního počtu pracovníků s ohroženými dětmi a rodinami ve vazbě na region vzhledem k více kritériím (normativ, sociodemografická situace, síť služeb, standardy kvality, typ profese, administrativní zátěž, atd.)	MPSV , MŠMT, MZ, MV, NNO, KÚ, OÚRP, AKČR, SMO	XII/2010	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zpřesnění podmínek pro poskytování a využití dotace obcím s rozšířenou působností na výkon sociálně-právní ochrany (stanovení povinnosti použít dotaci na zajištění stanoveného počtu pracovníků OSPOD, upřesnění rozsahu nákladů, které je možné hradit z prostředků dotace). <p>Otázka specializovaného celoživotního vzdělávání pracovníků působících v oblasti péče o ohrožené děti a rodiny je rovněž řešena v materiálu „Obecná opatření k výkonu rozsudků Evropského soudu pro lidská práva – prevence odebrání dětí z péče rodičů ze sociálně ekonomických důvodů“ (schválen usnesením vlády č. 882 ze dne 7. 12. 2010). MPSV by nadto uložen úkol zajistit proškolení pracovníků OSPOD k rozsudkům Evropského soudu pro lidská práva a k základním principům preventivní práce s ohroženou rodinou, včetně postupu při práci s rodinou v obtížné sociálně ekonomické situaci nebo bytové nouzi.</p>
3.10.	Zpracování pozice pracovníka pro koordinaci do metodických materiálů resortů (návrh legislativních změn)	MPSV , MSp, MSMT, MV, MZ, KÚ	XII/2010	<p>Úkoly byly zpracovány mezi klíčové aktivity individuálního projektu MPSV, který bude realizován v období 2012 – 2014. V rámci tohoto projektu bude definován a pilotně ověřen systém řízení a financování činnosti orgánů sociálně-právní ochrany. Tyto změny se mj. promítnou do metodiky k dotaci na sociálně-právní ochranu dětí. Zároveň budou vedena jednání o převodu této dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa do kapitoly MPSV.</p>
3.11.	Zpracování konceptu vzdělávání pracovníků působících v oblasti práce s ohroženými dětmi a rodinami	MPSV , MŠMT, MZ, MV	XII/2010	<p>Změna v odborné způsobilosti pro účely poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami je obsažena v předložené novele zákona č. 359/1999 Sb. (zpřísnění podmínek výkonu práce).</p>

4. ŘÍZENÍ SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI A RODINY

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
4.1.	Optimalizace řízení systému ochrany ohrožených dětí ve všech regionech (pilotní ověření)	<u>MPSV, AKČR, SMO, KÚ, OÚRP</u>	XII/2011	Splněno částečně Optimalizace řízení systému ochrany dětí byla zahrnuta do pilotního ověřování ve vybraných krajích v rámci individuálního projektu. V rámci projektu vznikne také informační báze (informační systém sociálně-právní ochrany).
4.2.	Vytvoření veřejně přístupné informační báze (webové stránky) zahrnující aktivity všech rezortů odpovědných za práci s ohroženým dítětem a rodinou (informace pro veřejnost, odborníky, úřady, NNO, atd., sdílení metodických a koncepčních materiálů, kontakty)	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, MSp, NNO</u>	XII/2011	Otázka akreditace NNO pro výkon sociálně-právní ochrany byla vyhodnocena jako nadbytečná. V rámci nové strategie je navrženo postupné sblížení se systémem sociálních služeb při zachování pověření k výkonu sociálně-právní ochrany.
4.3.	Zavedení akreditace NNO pro výkon SPO	<u>MPSV, KÚ, NNO</u>	XII/2011	V předložené novele zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí je zároveň řešena otázka sjednocení kvalifikačních předpokladů pro osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany (přizpůsobení systému sociálních služeb).

5. FINANCOVÁNÍ SYSTÉMU PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI

	AKTIVITY	ZODPOVĚDNOST	TERMÍN	ZPŮSOB PLNĚNÍ
5.1.	Zpracování návrhu na optimální financování systému péče o ohrožené děti včetně návrhu změny rozpočtových kapitol na státní i krajské úrovni s ohledem na kontrolu kvality I. etapa: analýza II. etapa: zpracování analýzy III. etapa: zhodnocení výsledků analýzy (návrh legislativních změn)	<u>MPSV, MŠMT, MZ, MV, KÚ, SMO, AKČR</u>	X/2009 XII/2010 V/2011	Splněno částečně Byl zpracován dokument Analýza řízení, legislativy a financování systému péče o ohrožené děti (Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i., 2010). Na realizační bázi budou rozpracovány v rámci individuálního projektu. Výstupy analýzy se promítají do návrhu aktivit nové Národní strategie ochrany práv dětí.

III. Závěr

Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 - 2011 představuje první významný krok k reformě systému péče o ohrožené děti v České republice. Na jeho základě došlo k naplnění celé řady aktivit, převážně analytického a metodického charakteru. Významným počínem vycházejícím z úkolů akčního plánu je rozsáhlá novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která byla schválena usnesením vlády č. 919 ze dne 14. prosince 2011. Na základě provedených analýz novela navrhuje provést řadu změn v činnosti orgánů-sociálně právní ochrany a osob pověřených k výkonu sociálně-právní ochrany a nově upravuje také oblast náhradní rodinné péče. Implementace této právní normy s předpokládanou účinností od 1. července 2012 bude zajištěna pomocí individuálního projektu MPSV „Systémová podpora transformace

a sjednocení systému péče ohrožené děti“ (realizace od 1. ledna 2012 do 30. června 2014). Některá opatření byla promítnuta rovněž do návrhu nového Občanského zákoníku (omezení doby ústavní péče a důvodů jejího nařizování, změna určování konkrétního zařízení, kam bude dítě umístěno atd.).

Hlubší změny v systému narážejí na velkou rezortní roztříštěnost, komplikovaný systém řízení, přenosu a sdílení informací a finančních toků v systému. Z odborných diskusí a praktických zkušeností při realizaci opatření vyplývá, že pracovníci a pracovníci působící v systému ochrany práv dětí očekávají další jasné a konkrétní kroky a aktivity, které je budou směřovat k dosažení žádoucího stavu kvalitního systému podporujícího a efektivně pracujícího s dětmi a rodinami.

V rámci plnění akčního plánu byly definovány základní problémy:

- V systému panuje **značná rezortní roztříštěnost**, část služeb pro ohrožené děti a rodiny je v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, pobytová zařízení spadají do oblasti školství a zdravotnictví. Jejich zřizovateli jsou ministerstva, kraje, obce, neziskové organizace. Do systému navíc vstupují další subjekty (justice, Ministerstvo vnitra, Probační a mediační služba atd.).

- **Neefektivní a obtížně kontrolovatelný tok finančních prostředků** v systému, který souvisí s rezortní roztříštěností a další dělbou odpovědností mezi stát, kraje, obce
- Z hlediska využívání zdrojů je systém jednoznačně **nastaven na řešení následků**. Celkový objem finančních prostředků v systému činí cca 6,5 mld. Kč, z toho více než polovina je směřována do nejnákladnějšího typu péče – ústavní výchovy. Síť služeb zaměřených na prevenci, práci s rodinami atd. je nedostačující, její vznik je limitován nedostatkem finančních prostředků.
- **Neexistuje jednotný informační systém**, způsob předávání informací je stále založen na písemné formě, což vede k pozdnímu či neúplnému sdílení důležitých údajů mezi subjekty, které jsou odpovědné za péči o dítě.
- **Nejednotná legislativní úprava a metodika**. V části systému nejsou stále stanoveny standardy kvality práce, kvalifikační předpoklady. Chybí jednotné pracovní postupy, které by garantovaly kvalitní a efektivní ochranu všech dětí. V rámci jednoho typu zařízení či úřadu je možno se setkat s naprosto rozdílnými přístupy založenými na intuitivních řešeních.
- **Nedostatečná ochrana práv dětí v systému institucionální péče..** Nálezy Ústavního soudu, zprávy Veřejného ochránce práv z návštěv institucí, nejrůznější výzkumy a analýzy a především řada poznatků z každodenní praxe vypovídají o tom, že v České republice není dostatečně zajištěna ochrana práv dětí.

Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011 byl vůbec prvním mezirezortním vyjádřením vůle ke spolupráci ke změně. Předpokládal překonání vzájemného rezortního vymezení a nastolení společných postupů.

Vzhledem k potřebě vyrovnat se ve stanoveném období (2009 – 2011) s požadavkem na minimalizování vynaložení finančních prostředků byla otázka transformace omezena na tři základní roviny:

- analýza celého systému péče o ohrožené děti a rodiny
- odborná příprava všech složek systému v nové podobě (standardy kvality péče o ohrožené děti a rodiny, včetně dílčích metodik práce, vzdělávání sociálních pracovníků na úrovni orgánů sociálně-právní ochrany)
- zavádění nových prvků do systému.

Z tohoto pohledu splnil plán svůj účel. Ukázal však, že i takto minimálně vymezené cíle narážejí na nejednotný přístup v rámci jednotlivých rezortů. Jako příklad lze uvést otázku standardů kvality, které jsou i nadále systémově aplikovány pouze v sociální oblasti.

Ze zkušeností z realizace Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 – 2011 a definice základních problémů vychází strategický dokument, který na tento plán navazuje a který je předkládán spolu s touto zprávou: **Národní strategie ochrany práv dětí.**

Seznam používaných zkratk:

AKČR	Asociace krajů ČR
KrÚ	krajský úřad (včetně Magistrátu Hlavního města Prahy)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NNO	Nestátní neziskové organizace
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany

OÚRP	obecní úřad obce s rozšířenou působností
SMO	Svaz měst a obcí ČR
UMPOD	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
MKS	Mezirezortní koordinační skupina k transformaci systému péče o ohrožené děti (ustavena usnesení vlády č. 293 ze dne 26. března 2008)